

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 13 juni – 12:30 uur d.d. 14 juni

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Sekswerkers Kwetsbare Nederlanders die nog altijd in isolement zitten 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Vaccinontwikkelaars 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek (Europese) politici Virologen

Samenvatting

- Media halen reacties op als bekend wordt dat Nederland, als onderdeel van een kopgroep van Europese landen, miljoenen vaccins inkoop. Volgens AstraZeneca-bestuurder Ruud Dobber, gaat ons land een belangrijke rol spelen bij de productie van het coronavaccin. Hij heeft lovende woorden over de 'ontzettend belangrijke rol' die Nederland speelt, en in het bijzonder voor minister De Jonge. Volgens het AD staat de lof van AstraZeneca 'in schril contrast' met de kritiek van de Europese Commissie en sommige andere EU-landen. Virologen Koopmans en Bonten reageren genuanceerd. Over het algemeen wordt duidelijk dat het een 'bijzondere situatie' betreft waarin de minister (welbewust) een risico neemt. Via de social kanalen van minister De Jonge en VWS komen veel negatieve berichten en ongeruste vragen binnen, aangezwengeld door anti-vaxxgroepen.
- Met de (online) partijcongressen van VVD, GroenLinks en ChristenUnie, reageren partijprominenten inhoudelijk op de coronacrisis en wat deze betekent voor de toekomst van Nederland. Gemene deler is het idee dat de coronacrisis tot nieuwe inzichten leidt; Dijkhoff vindt dat de productie van medicijnen en hulpmiddelen voor de zorg meer in Europa moet worden geregeld (de tijd dat 'de hele wereld één economie is' zou voorbij zijn). Als het aan Segers ligt moet er einde komen aan het 'roofdierkapitalisme', hij pleit voor een omslag op het gebied van onder meer klimaat en economie. Volgens Klaver is eindelijk duidelijk wat de 'echt cruciale beroepen van onze samenleving zijn'; zorgpersoneel moet structureel beter beloond worden.
- Hulpverlener Roos Stehouwer zegt dat de prostitutie volop door draait. Al gebeurt het illegaal en verborgen. Ze merkt dat mannen echt op jacht zijn, doordrammen en vrouwen verleiden door gewoon meer te betalen. Veel prostituees wijken uit naar de homobanen. "Cardates zijn hot. Ik vind dat zomaar in de auto stappen gevaarlijk. Er is totaal geen toezicht." Stehouwer heeft al verschillende vrouwen opgevangen die werden gedumpt na een cardate. "...ik houd mijn hart vast. Straks gaat het een keertje fout." Stehouwer zegt verder dat weinig vrouwen zich bij de gemeente melden voor financiële steun. Die drempel zou te hoog zijn.
- Verder blijven kritische geluiden klinken rond zowel de coronawet als de uitblijvende bonus voor het zorgpersoneel. Hoogleraar staatsrecht Wim Voermans en PvdA-Kamerlid Attje Kuiken leveren stevige kritiek op de noodwet. Het huidige ontwerp probeert een volmacht los te weken bij het parlement, zo legt Voermans uit. Kuiken vindt het vooral 'kwalijk' dat de Kamer niet gedegen tijd krijgt om de wet op een goede manier te behandelen. Naast Klaver's pleidooi op het GroenLinks-congres, bezoekt Asscher de studio van EenVandaag om te pleiten voor een bonus voor het zorgpersoneel; "Zorg ervoor dat als we mensen straks weer nodig hebben, dat mensen gevoeld hebben dat ze gewaardeerd worden".

Karakterisering

- Het NOS 8-uurjournaal opent met het nieuws over het vaccin: "Of het echt werkt is nog allerminst zeker, maar toch heeft Nederland z'n handtekening gezet voor miljoenen coronavaccins".
- Met de partijcongressen is er de afgelopen 24 uur opvallend veel aandacht voor een politieke duiding van de coronacrisis en wat deze betekent voor de toekomst van Nederland. Er is dit weekend überhaupt veel ruimte voor debat en discussie, ook rond de anti-racismebetogingen.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtofferaantallen

- China meldde zondag 57 nieuwe coronagevallen, het hoogste aantal nieuwe besmettingen sinds april.

Identiteiten

- Bondscoach Ronald Koeman is voor zijn hartproblemen ook besmet geweest met het coronavirus. Dat vertelt zijn vrouw Bartina in het tijdschrift Libelle.

Oorzaken

- Chinese staatsmedia meldden dat het longvirus is aangetroffen op snijplanken die werden gebruikt voor de behandeling van geïmporteerde zalm, en dat grote supermarktketens de voorraden zalm hebben verwijderd.

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Via de social kanalen van minister De Jonge komen veel negatieve berichten binnen, doordat een post in meerdere Facebookgroepen is gedeeld met de oproep te reageren (waaronder de groep 'nee tegen 1,5 meter' en 'VaccinVrij'). Op Facebook komen zeer veel negatieve berichten langs van met name anti-vaxxers. Het gaat dan over de onbetrouwbaarheid van AstraZeneca, de onveiligheid van (ingrediënten) van een vaccin, angst voor verplichte vaccinatie, dat corona een hoax is om de bevolking uit te dunnen. Vragen die onder meer binnenkomen zijn: 'Wordt het vaccin verplicht?', 'Waarom zoeken we niet naar andere opties dan een vaccin?', 'Wie krijgen straks de vaccinatie?' en 'Wat zijn de bijwerkingen van de vaccinatie?' Op Twitter en LinkedIn waren reacties op het interview in AD voornamelijk genuanceerd en gingen vooral over de uitspraak dat de zorg fundamenteel anders zou moeten (geen marktwerking). Mensen leggen de verbinding met een nationaal ziekenfonds. Dit leidt tot een gezonde inhoudelijke discussie. Verder op Twitter wel anti-vaxx reacties op het tekenen van een contract met AstraZeneca. Er komen ook negatieve berichten binnen over het gegeven dat de CDA tegen de motie stemde om zorgmedewerkers beter te belonen.
- Via de social kanalen van VWS komen onder meer de volgende vragen binnen: 'Wie gaat het vaccin straks betalen?', 'Wat mag met betrekking tot catering?', 'Is het weer toegestaan om met familie in een auto mee te rijden?' en 'Hoe weten we dat het vaccin werkt?' Verder komen berichten langs dat er te lang zou worden gedaan over het uitkeren van vergoedingen. Hugo zou teveel op tv zijn, 'Kan hij zijn tijd niet beter besteden?' klinkt de kritiek. 'Doet Hugo er wel goed om zoveel vaccins in te kopen?' Verder zijn er zorgen over een tweede golf.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- "Wij signaleren een lichte stijging van Covid-patiënten op de ic en in de kliniek", zegt voorzitter Ernst Kuipers van het Landelijk Netwerk Acute Zorg. "Maar in het licht van de gestage daling van het aantal Covid patiënten op de ic, en de sterke daling in de kliniek in de afgelopen week, geeft de ontwikkeling in de afgelopen 24 uur geen reden tot zorg."
- Nieuwsuur probeerde gisteravond de vraag te beantwoorden hoelang het duurt voordat er een vaccin is tegen het coronavirus. Te gast was Ton de Boer, voorzitter van het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen. Hij vertelde dat het normaal gesproken zo'n anderhalf jaar duurt voordat een nieuw vaccin door de Europese medicijnautoriteiten is goedgekeurd. Maar met het coronavaccin kan het een stuk sneller, verwacht hij.
- "Wij hebben de resultaten van de tests nog niet mogen zien", zegt Ruud Dobber, lid van de raad van bestuur van het Brits-Zweedse AstraZeneca. "Dus het is ook voor ons echt ontzettend spannend. Het feit dat we van de autoriteiten verder mochten gaan naar fase 3, maakt ons wel heel erg hoopvol. Maar het blijft een experiment, je weet het uiteindelijk nooit" De belangrijkste bottleneck richting een werkend vaccin - naast de vraag of het straks werkt - is misschien wel het vinden van een geschikte groep mensen om het vaccin op te testen. Nu het virus in veel landen wat aan het luwen is, is dat lastig, laat AstraZeneca-CEO Pascal Soriot doorschemeren. "Straks hebben we een vaccin waarvan we bijna zeker weten dat het werkt, maar hebben we niet genoeg mensen om het op te testen. Dat zou heel erg teleurstellend zijn."
- "De uitbraak [in Peking] moet vanwege de parallel met Wuhan nauwgezet onderzocht worden", zegt ErasmusMC-viroloog Marion Koopmans. De uitbraak roept vragen op, omdat de besmette personen geen klachten hebben, maar door een screening zijn gevonden. "Dit is een superspreading event", weet de viroloog. "Is dit een grote uitbraak die nog niet was vastgesteld, of is er bij de markt zelf een andere bron?", vraagt Koopmans zich af. "We weten nog steeds niet wat het oorspronkelijke reservoir was van SARS COV-2 (het nieuwe coronavirus) en of er wellicht andere dieren dan vleermuizen bij betrokken waren. Je moet er altijd rekening mee houden, dat er op zo'n markt iets aanwezig is dat het virus verspreidt. De Chinese autoriteiten zullen moeten onderzoeken of het virus op een of andere manier opnieuw geïmporteerd is." "Het zou dus kunnen dat er sprake is van een introductie van het virus, vanuit een andere diersoort. Dat moet volgens Koopmans worden onderzocht, ook als het niet het meest waarschijnlijke scenario is. "We weten vrijwel zeker dat het virus uit vleermuizen komt, maar niet of er een ander tussenreservoir is. Dat wil

zeggen: het kan zijn dat de besmetting vanuit vleermuizen is overgedragen op andere dieren die worden verkocht op deze markten." Dat zogeheten tussenreservoir zou bijvoorbeeld een nerts kunnen zijn. Maar ook in schubbdieren zijn besmettingen gevonden, weet Koopmans. "Dit is ook voor Wuhan nog niet opgehelderd. Dat is belangrijk om te onderzoeken, omdat we niet willen dat er ongemerkt een dierreservoir is waar het virus zich verder verspreidt." Volgens Koopmans weten we steeds meer over hoe het virus zich via de mens of dieren heeft verspreid. "We zijn in Nederland druk met die nertsen. We weten intussen dat sommige diersoorten minder vatbaar zijn. Je wilt dat dit nu in China wordt onderzocht."

- De Britse regering gaat bekijken of er een alternatief is voor de maatregel om te allen tijde twee meter afstand te houden. *Minister van Financiën Rishi Sunak* stelde in een briefing met journalisten dat de regering 'met een nieuwe blik' naar de maatregel zou kijken. Op de werkvloer in het Verenigd Koninkrijk geldt nu nog de afstandsmaatregel, maar veel winkels, bedrijven en ondernemingen klagen dat de voorgeschreven twee meter nauwelijks te houden is en het werk buitenproportioneel bemoeilijkt.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- Sekswerkers wijken uit naar homobanen, ziet *hulpverlener Roos Stehouwer*. Ze komt schrijnende situaties tegen. Stehouwer, ex-sekswerker, werkt als hulpverlener en herstelcoach. Voor sekswerkers. Want prostitutie is een achterhaalde term. In de afgelopen tien jaar is ze uitgegroeid tot vertrouwenspersoon voor sekswerkers. "...het is belangrijk dat die dames ergens terecht kunnen, zonder enig vooroordeel over het beroep dat ze uitoefenen. Dat is mijn drijfveer. En ja, merkt ze, ook in coronatijd draait de prostitutie volop door. Al gebeurt het illegaal en verborgen. Online bieden sekswerkers klanten virtuele seks, zonder lijfelijk contact en dus coronaproof. De politie controleert advertenties op sekssites of mannen en vrouwen op internet actief klanten werven. Veel vrouwen hebben hun klantenbestand echter in hun telefoon staan. Die hebben geen website nodig om zich aan te bieden, zegt Stehouwer. "Aan het werk gaan, is niet zo moeilijk." Ook nu hebben sekswerkers volgens haar zeker tien klanten per dag. "Mannen zijn echt op jacht, merk ik. Zelfs ik word gebeld: Roos, weet jij niet iemand die ontvangt? Op heel vervelende toon vaak. Klanten drammen door en verleiden vrouwen door gewoon meer te betalen. Natuurlijk waarschuw ik voor corona. Doe het niet. Bij vrouwen die verslaafd zijn, komt dat lang niet altijd binnen. Sommigen staan onder druk van hun pooier. In deze branche zijn echt wel vrouwen, die zeggen: 'Ik vind seks lekker, dus ik maak er mijn beroep van'. Maar die kom ik bitter weinig tegen." "Ik zie steeds vaker alleenstaande moeders die het hoofd boven water moeten houden. Door hun scheiding zitten ze in een grote financiële ellende, met allemaal deurwaarders op de stoep. Dan denken ze: ik doe dit dan maar. Of corona, of geen eten. Die keuze. Heus, dus wagen ze het er op. "Thuiswerken is lastig. Als je gepakt wordt, loop je het risico op een boete. Je kan zelfs je huurhuis kwijt raken. Maar er zijn moeders die hun kleine kinderen even achter een dvd'tje zetten. Zo van: sorry, mamma is even druk. Erg triest, ja. Het gebeurt. Echt. Aan het eind van de maand wacht de huur. Bij al die dames zeg ik keer op keer: 'Ga bij klachten als hoesten en koorts alsjeblieft naar de huisarts'." Net als andere zelfstandigen zonder personeel kunnen ook legale vergunde sekswerkers steun aanvragen. Weinigen melden zich, zegt Stehouwer. 'Hallo gemeente, ik ben sekswerker en red het even niet meer', die drempel is te hoog. "Sekswerkers zouden zich moeten kunnen melden bij gemeenten, zodat ze steun krijgen, ongeacht of ze legaal werken of zwartwerken. Durven ze niet. Of ze doen zich voor als kapster en nagelstyliste. Maar toen kwam opeens het vrolijke bericht: 'Oh, maar dan mag u nu weer aan de slag'." Veel prostituees wijken uit naar de homobanen, merkt ze. "Cardates zijn hot. Ik vind dat zomaar in de auto stappen gevaarlijk. Er is totaal geen toezicht. Ik heb de politie gevraagd of ze 's avonds toch ook deze parkeerplaats kunnen op rijden. Dan is er iets van toezicht." Stehouwer heeft al verschillende vrouwen opgevangen die werden gedumpt na een cardate. "...ik houd mijn hart vast. Straks gaat het een keertje fout."
- Volgens AD gaat de strikte thuisquarantaine voor duizenden kwetsbaren gewoon door. Met meer mensen op straat, zou de onzekerheid juist groeien. Der krant spreekt met drie van hen; Fred van Rijn, die een erfelijke ziekte heeft, Lateesha Teterissa, die met allergieën kampt, en Patricia van Corven die diabetes en leukemie heeft. Voor Van Rijn is het vooral de toekomst die hem zorgen baart, een vaccin is voor hem namelijk niet goed genoeg. Samen met zijn vrouw zit hij nu binnen. Gedisciplineerd. Geen kleine ommetjes, geen bezoeken aan de supermarkt. Alles wordt thuisbezorgd. En ja, soms wordt hij daar wel een beetje moedeloos van. "Ik voel me soms wel verdomd alleen. Ik vraag mij wel eens af hoe ik de dag weer door moet komen, ik ben soms blij als de dag weer voorbij is." De zorgen over een tweede golf, met de heropening van terrassen en horeca, zijn groot. Voor Patricia van Corven betekent corona einde verhaal. "Wat dat betreft ben ik een tikkende tijdbom, ik weet nooit wat mijn lijf doet." Juist nu het terras weer open gaat en

de vakanties gepland worden, nemen de zorgen ook toe. Ze werd woedend toen ze beelden van het antirascisme-protest op de Dam zag, hoe terecht het doel van de demonstratie misschien ook is. Ze noemt de versoepeling voor de horeca 'absurd'. Zolang er geen vaccin is, zit ze nog wel binnen, is haar verwachting. Ook uit angst voor die tweede golf.

Betekenisgeving

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Europese kopgroep koopt honderden vaccins in

- Volgens *Ruud Dobber*, lid van de raad van bestuur van het Brits-Zweedse AstraZeneca, gaat Nederland een belangrijke rol spelen bij de productie van het coronavaccin van de universiteit van Oxford en farmaceut AstraZeneca. "Daar [bij Helix in Leiden] worden heel aanzienlijke aantallen vaccins geproduceerd", zegt Dobber. Dobber was met een kleine groep mensen van AstraZeneca betrokken bij de gesprekken met Nederland en de andere drie landen. Hij heeft lovende woorden over de 'ontzettend belangrijke rol' die Nederland speelt, en in het bijzonder voor minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid. "Hij heeft zich buitengewoon constructief opgesteld in de gesprekken. Want het waren gesprekken, geen onderhandelingen. Wij willen het vaccin tegen kostprijs leveren, en we willen risico lopen, maar we willen niet het totale risico lopen. Het pleit heel erg voor de minister dat hij samen met zijn collega's de nek heeft uitgestoken om ook risico te dragen. Daarvoor wil ik mijn dank uitspreken."
- *AstraZeneca-CEO Pascal Soriot* is blij met het initiatief van Nederland om met de drie andere Europese landen tot snelle aankoop van het Britse vaccin over te gaan. "Het leiderschap dat deze landen hebben getoond was ontzettend belangrijk. Doordat zij zonder de andere Europese landen stappen hebben gezet, is het allemaal veel sneller gegaan. Daarvoor moeten we ze dankbaar zijn. We willen dat de wereld zo snel mogelijk een vaccin heeft." AstraZeneca zegt zijn best te doen om ook de rest van de wereld niet te vergeten. Zo worden er ook honderden miljoenen dosis geproduceerd die verdeeld worden door CEPI en GAVI, internationale organisaties die zich inzetten voor het beschikbaar maken van vaccins voor arme landen. Maar, geven Dobber en Soriot aan: we kunnen veel produceren, maar voor de hele wereld is het niet genoeg. Soriot: "We hopen nog steeds op meerdere vaccinkandidaten die snel op grote schaal beschikbaar zijn. Maar ik denk dat de kans aanwezig is dat wij het samen met de universiteit van Oxford als eerste voor elkaar gaan krijgen."
- Volgens AD staat de lof van AstraZeneca 'in schril contrast' met de kritiek van de Europese Commissie en sommige andere EU-landen.
- De *Belgische minister Maggie de Block van Volksgezondheid* is niet te spreken over het initiatief van Nederland en drie andere EU-landen om honderden miljoenen doses te kopen van een vaccin. De Block noemt het 'niet verstandig' dat landen buiten de Europese Commissie om gaan onderhandelen. "Zo versnipper je alles opnieuw en verzwak je iedereen: het overkoepelend initiatief van de commissie maar ook je eigen positie". De minister zegt dat haar land de inspanningen van de Europese Commissie blijft steunen. De Block zegt dat het Europese initiatief veel verder gaat dan dat van de Nederlands-Duits-Frans-Italiaanse kopgroep. De commissie gaat met meerdere partijen om de tafel. "En dat zal ook nodig zijn, want het is nu nog niet te voorspellen wie er het eerst een vaccin zal vinden en of die firma dat vaccin dan in voldoende grote hoeveelheden kan produceren."
- *Viroloog Marion Koopmans (LUMC)* legt uit dat een vaccin in de testfase nog kan afvallen. Koopmans noemt het een 'bijzondere situatie', met deze actie zou Nederland zich als het ware 'verzekeren'. Europa zou actie hebben ondernomen nadat de Amerikaanse president interesse toonde in een Duitse vaccinontwikkelaar.
- *Arts-microbioloog Marc Bonten (UMC)* reageert: "Het is natuurlijk wel vooruitlopen op de effectiviteit van dit vaccin. En daar zit een risico aan, want heel veel testen zijn er volgens mij nog niet mee gedaan en de vraag is ook een beetje, er zijn meerdere vaccins in ontwikkeling en dit wordt dan blijkbaar gezien als het meest kansrijke maar wat nou als er over een maand een vaccin kansrijker lijkt, wat gaan we dan doen? Er is absoluut een wereldwijde race losgebarsten rondom de vaccins..."

Productie in eigen land

- *VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff* vindt dat de productie van medicijnen en hulpmiddelen voor de zorg meer in Europa moet worden geregeld. Volgens de liberaal laat de coronacrisis zien dat een mondiale economie niet voor alles een oplossing biedt. "Bepaalde zaken zijn zo belangrijk dat je ervoor moet zorgen dat, ook al is het dan wat duurder, je zegt: we gaan ervoor zorgen dat dit in Europa altijd gemaakt wordt", stelt Dijkhoff voor. Zodat kernzaken altijd "in de buurt" en makkelijk toegankelijk zijn. De tijd dat "de hele wereld één economie is", is wat Dijkhoff betreft wel enigszins voorbij. "Als het prachtig weer is, en je hebt

de wind in de rug, dan loopt die geglobaliseerde economie als een trein." Maar bij iets van ontwrichting, ligt alles plat. "Daar moet je zelfvoorzienender in zijn. Dan ben je ook minder afhankelijk van de rest van de wereld, buiten Europa. Ook zeker van bepaalde regimes waarvan je toch maar moet hopen dat ze leveren."

- *Burgemeester Ahmed Aboutaleb* vindt dat Nederland zelf weer mondkapjes en beademingsapparaten moet maken in de toekomst, zodat het niet afhankelijk is van andere landen. Hij vindt dat steden dat zelfs zelf moeten kunnen doen. "Een stad als Rotterdam moet binnen een dag of 10 zelf mondkapjes kunnen maken. Dat kon nu niet en dat moet anders", zei hij als gastspreker tijdens het VVD-congres.
- Nederland zit in een heel belangrijk moment in de coronacrisis, nu de maatregelen langzaam worden versoepeld, stelt *ChristenUnie-fractievoorzitter Gert-Jan Segers*. Er komt wat hem betreft een omslag op het gebied van onder meer het klimaat en de economie. Er moet een einde komen aan het 'roofdierkapitalisme'. Daarvoor in de plaats moet er een 'dienstbare economie' komen, waarin niet wangedrag maar juist maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt beloond, aldus Segers. Zijn partij wil daarin naar zijn zeggen verder gaan dan de coalitiegenoten, maar hij vindt het toch een goede zaak dat zijn partij meeregeert.

Coronawet

- 'Hoewel de wet er nog niet is, groeit het verzet ertegen', zo stelt radioprogramma WNL Op zaterdag.
- Volgens *hoogleraar staatsrecht Wim Voermans* moet er wel 'iets' gebeuren. "...de noodverordeningen gaan te ver. Maar wat deze wet nou eigenlijk doet is het probleem van die noodverordeningen hebben, die we nu hebben, geen democratische inbreng en een beperking van een grondwet die eigenlijk niet mag, daar maken ze eigenlijk het vaste systeem voor 14 maanden van. Eigenlijk komen we dan onder ministersbestuur te staan en dat is eigenlijk een heel slecht idee. Dat mag niet in ons democratische rechtmatige stelsel..." "Wat er mis is met dit ontwerp [...] dat het eigenlijk vraagt aan het parlement om een volmacht te geven voor een soort uitzonderingstoestand, dat is wat er gebeurt. Je maakt dus ministers inhoudelijk degenen die de regels kunnen gaan stellen de komende anderhalf, twee jaar, die zouden gelden bij een tweede golf, dan kan het parlement daar inhoudelijk niet over meepraten. Nou als je zoiets drastisch doet, en je daarover besluitvorming wil hebben in een week, dan gaat dat wel heel ver." "Een rechtsstaat die hebben we niet voor mooi weer, die is juist voor dit soort momenten [...] die zijn niet bedoeld voor mooi weer en meewind, maar die zijn bedoeld voor als het fout gaat. Dat je, als er iets fout gaat, toch nog binnen de spelregels [...] zaken probeert op te lossen. Dat is nou juist wat het ontwerp niet doet. Het springt juist uit de band van onze democratische rechtstatelijke spelregels en probeert een volmacht los te weken bij het parlement. Het parlement kan dan dus niet inhoudelijk meepraten over die regels..." Voermans zegt het enigszins eens te zijn met het betoog van journalist Dieuwertje Kuipers eerder deze week, die zei dat ministers het zich wel erg makkelijk maken ten koste van de volksvertegenwoordiging. Hij noemt de volmacht het kernprobleem. Hij noemt de coördinatiewet uitzonderingstoestanden als alternatief. "Ik denk dat het parlement die wet stevig naar zich toe moet trekken en moet zeggen 'wij willen meepraten gedurende de noodsituatie'..." "Ik denk niet dat het gaat lukken voor 1 juli," zegt Voermans ten slotte.
- *PvdA-Kamerlid Attje Kuiken*: "...dat je dat op een goede manier wil vastleggen in een wet lijkt me logisch [...] alleen het probleem is nu dat eigenlijk alle ministers willekeurig besluiten kunnen nemen op het moment dat zij denken dat dat verstandig is, zonder dat je als Tweede Kamer daar invloed op uit kunt oefenen en ook niet dat mensen in het land kunnen zeggen 'dit gaat ons wel heel erg ver' en dat vind ik een kwalijke zaak. Nog los gezien van het feit dat die wet weinig tijdelijkheid met zich meebrengt, maar eigenlijk onbepaald verlengd kan worden en het kabinet verwacht van ons dat we dat even op een namiddag kan bestuderen, terwijl er echt wel heel veel kritiek is..." "Ik wil dat er een noodwet komt [...] maar ik vind het een kwalijke zaak dat we nu al weken aan het kabinet vragen 'kom met die wetgeving', het kabinet ook bij herhaling zegt 'wij gaan dat doen', formeel en informeel, en vervolgens de wet nu pas bij de Raad van State ligt, waarschijnlijk het wetsvoorstel er pas niet deze week, maar volgende week pas is [...] dan is het niet een probleem wat wij veroorzaken, maar een probleem dat het kabinet zelf veroorzaakt, doordat ze wel slechte wetten naar de Kamer sturen en ons niet gedegen tijd geven om dat op een goede manier te behandelen." "Ik vind dat ik als Kamerlid mag zeggen 'joh, kan het nou niet op een andere manier', maar als ik daar geen gelegenheid toe krijg, maar ook niet de gelegenheid om experts [...] te raadplegen om mijn werk goed te doen, dan vind ik dat inderdaad een hele kwalijke zaak."
- *VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff* wil nog niet oordelen over de noodwet. "Deze wet is niet bedoeld om nieuwe beperkingen te maken, maar als dat er toe leidt dat mensen denken 'Wat flikken ze nou', dan moeten we nog eens goed denken hoe we dat vorm geven. Maar het gaat erom dat er een nette wet ligt

die regelt wat we al doen. Dat moet geen wet zijn die nog beperkender is. Dat is niet de insteek, maar wel het beeld. Het is de bedoeling dat burgers meer rechtsbescherming krijgen dan nu met de noodverordeningen. Ik heb de wet nog niet gezien, er wordt nog aan gewerkt, maar daar gaan we op letten."

Bonus voor zorgpersoneel

- Na 3 maanden is de bonus voor zorgpersoneel er nog niet 'en dat steekt'. "De geluiden die wij horen van zorgmedewerkers zijn niet mals", zegt *Michel van Erp van NU'91*. En dat begrijpt hij maar al te goed: "Ze zijn ontevreden omdat er overal extra geld naartoe gaat, in de vorm van steunpakketten, behalve naar hen. Zorgmedewerkers hebben het idee dat ze voor de zoveelste keer achterin de rij staan." En dat terwijl een bonus niet eens voldoende is, zegt Van Erp. "Er is een structurele loonsverhoging nodig om voldoende salaris over te houden. De overheid moet nu investeren om een volgende crisis het hoofd te bieden." De roep om 'waardering om te zetten naar harde knaken' wordt gedeeld door de PvdA en SP. Hun motie komt volgende week opnieuw in stemming. *PvdA-fractievoorzitter Lodewijk Asscher* reageert gisteravond in EenVandaag.
- *GroenLinks-fractievoorzitter Jesse Klaver* vindt dat mensen in de zorg meer moeten gaan verdienen. Op het GroenLinks-congres zei hij het hoopvol te vinden dat mensen in de zorg nu echt gezien worden. Maar hij vindt dat het niet bij lege woorden moet blijven. "Daarom moet de zorg niet alleen een bonus krijgen voor het harde werk tijdens corona, maar structureel een betere beloning omdat hun goede werk ook structureel is." "Eindelijk is duidelijk wat de echt cruciale beroepen van onze samenleving zijn", zei hij. "Maar als we deze mensen echt zien, dan zien we hun struggle om rond te komen. Dan geef je geen miljarden aan multinationals. Dan verhoog je het minimumloon."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- De coronacrisis heeft een "urgentie en daadkracht opgeleverd die de coalitie ten goede is gekomen", zegt *ChristenUnie-fractievoorzitter Gert-Jan Segers* over de samenwerking binnen de regeringscoalitie tijdens het ChristenUnie-congres. De samenwerking tussen de vier partijen "liep voor de crisis weer wat stroever". Ondanks alle verschillen kwamen de partijen er dan toch uit. Dat gebeurde vooral toen de coronacrisis uitbrak: "Er lag een enorme opgave, het werd echt blussen. Dat bracht ons dichter bij elkaar."